

Els comunistes, de Marx a Lorenz

M. Vázquez Montalbán

Per a qualsevol testimoni exterior d'allò que ha ocorregut, i que queda per ocórrer, al si del Partit Comunista d'Espanya i del PSUC, resulta essencialment impossible arribar a una explicació racional d'un procés d'autofàgia sense precedents en cap formació política d'esquerres contemporània. Cal haver viscut des de dins aquest procés i estar a l'aguait dels molt variats factors de descomposició interna, per a arribar, almenys, a les portes d'una explicació acceptable. En el marc d'un reflux general de l'esquerra revolucionària a Occident, el Partit Comunista espanyol ha viscut, a més, una crisi d'adaptació a la legalitat democràtica i ha compartit totes les servituds de la transició i cap dels goigs de real poder modificador de la realitat. Coprotagonista de les concessions i exclòs del poder, ha perdut quasi tots els factors d'aglutinament i d'identificació, i està a punt, avui, de perdre, fins i tot, el sentit de la legitimitat.

El partit que trau el cap a la legalitat en la Setmana Santa de 1977 és en realitat un partit d'al·luvió de radicalitats i cultures, en el qual conviuen bolxevics *in pectore* amb austromarxistes en segona instància, més cristians socialistes, liberals socialitzants, nacionalcomunistes, titoistes malaguenyos, Hare Krisna postmarxista, gramscisme càntabro-astur i subjectivismes encara més diferenciables; tot plegat i rebolicat amb el factor amalgama del patrimoni moral i sentimental de la principal força política en la lluita clandestina contra el franquisme. Aquesta torre de Babel podia ser racionalitzada o decantada per l'acció d'una direcció sàvia i intel·ligent, conscient del que tenia entre mans. Però, en realitat, aquesta va ser sotmesa durant la primera part de la transició a un règim de *despotisme il·lustrat*, confiat en la cultura del *seguidisme* amb la qual la direcció havia acumulat, més que capejat, mals oratges des de l'expulsió

dels claudinistes durant els anys seixanta. Tan ignorant estava la direcció de la naturalesa del *poli-centrisme intern* que una política de fets cupulars consumats va precedir-ne una altra de repressiva cap a dins, inspirada en els vells principis stalinistes que diuen que les podes enforceixen l'arbre. És indispensable recórrer a una escena de *Mon Oncle*, de Jacques Tati, per explicar el que hi ha ocorregut. Aquella escena en la qual, esqueixada una rama d'un arbret decoratiu, quasi abstracte, el protagonista continua la poda a la recerca d'una certa simetria, i acaba carregant-se l'arbre.

L'indiscutible talent macropolític de Santiago Carrillo, a l'hora de dibuixar estratègies d'estat, es traduí en una poca traça al·lucinant a l'hora de dibuixar una estratègia d'aclariment de la crisi interna. El seu comportament en el transcurs de la crisi derivada del V Congrés del PSUC va ser apriorístic i, a la llarga, suïcida, perquè fer esclafir l'artefacte en el

PSUC no impedí que rebenàs també en el PCE, i el taifisme ideològic i autodestructor es reproduí en cadena, com en un malson de política ficció. I, una vegada desencadenat l'irracionalisme autofàgic, el carrillisme esdevé un simple personalisme impiu i implacable, que practica un *pressing* contra la direcció de Gerardo Iglesias, que només ha provocat més escepticisme entre la militància i més trànsfugues cap a l'essencialisme reduccionista dels anomenats prosoviètics. La recent escissió de Ballesteros ha augmentat ficticiament les expectatives dels prosoviètics, ha empobrit realment l'oferta de l'anomenat gerardisme i ha evidenciat la càrrega de culte a la personalitat que té el carrillisme. En aquestes condicions, és lògic que el PCE tinga un problema radical de legitimitat, d'*autoritat històrica* i que explicar-ne la crisi ja no siga només passar per Marx o la psicoanàlisi, sinó que demane l'ajut de l'etologia, o ciència del comportament animal, que té com a pare el discutit Lorenz.